

De gamla affärerna

DA JAG VAR barn fanns det många affärer ute i bygderna, i Hallingeberg, Smitterstad, Dagsbo och Hummelstad. Rörberg i Blackstad besökte vi ibland, där fanns en god sortering av hattar, mössor och även cyklar bland annat.

Men affären jag särskilt minns är Dagsbo. Dit var närmast och då vi gick från skolan behövde vi inte bära varorna så långt. Dit kom vi både en och flera gånger i veckan. Då man öppnade dörren pinglade en klocka i en fjäderanordning och varskodde om att det kom kunder. Strax kom handlaren inklivande, artigt bugande och förbindligt leende. Han var klädd i keps, blåblus och framför sig hade han förkläde i blåtyg och bakom örat en blyertspenna. Affärerna kunde börja.

På den långa disken fanns vad som behövdes för att expediera. Där stod den gamla råkiga vägen, sax och metermått, en bunt snören, en ställning med pappersrullar och nära till hands den stora jästklumpen. På bortre änden stod en rad sockertoppar samt en trälåda med bitsocker. Zenita och Pellerins växtmargarin förvarades också i trälådor. Där fanns glasburkar med kola, bonbon och marzipan, de billigare hårda karamellerna låg i färggranna bleckburkar som var eftertraktade att förvara vetebullar i då de blev tomma. Små hårda

chokladfigurer, russin och sviskon fanns i mindre trälådor med en prydlig kant av pappersbrodyr. Det hette inte godis på den tiden, men då som nu hade dessa åtråvärda ting ett dåligt inflytande på moralen. Kanske man hade råd till en liten strut, kanske inte.

KAFFET, alltid orostat, fanns i stora jutesäckar, det kom från Guatemala, Santos i Brasilien och Liberia i Afrika. Möjligen fanns det flera sorter, men de här minns jag bäst. Strösocker och mjöl förvarades i vita lärft-säckar vilka sedan kunde köpas billigt och sys samman till lakan. Till matvarorna hörde även ett par sorters kory, knäckebröd och skorpor. Jag minns aldrig det fanns något mjukt bröd. Gryn, bönor, fint salt och kryddor fanns i lådorna på insidan av disken.

En fjärding såpa stod i ett hörn nära tinorna med soda och grovt salt. En liten kagge snus

ranns också i narreten; men för det mesta köptes nog Ljunglöfs Ettan paketerat. Snus hörde också till livets nödort för många. Visst fanns det även cigarrer, cigaretter och tobak, fattas bara annat.

PÅ HYLLOR stod kaffekoppar, karotter, fat och tallrikar, prydnadssaker och diverse ting. På de nedersta låg tygbuntar med förklädestyg, lärft, madapolam och randigt skjorttyg, på senare år utökat med triksånderkläder och blåblusar. I ett hörn fanns bleckbunkar, diskbaljar av zinkplåt, vattenskoppor och hinkar, i närheten hängde grepar, spadar, liar och en ställning med hästsko och lådor med spik och söm.

I lådorna på insidan disken förvarades en mängd olika artiklar. I en var det sybehör, tråd, knappar, knappålsbrev, hyskor och hektor, i en annan avdelning låg band, brodyr, hårband och kautschukband (gummiband). Så var det också i de övriga lådorna med vykort, brev-papper, blyertspennor, pennskaft, stålpenor, radergummi och grifflar.

Det såldes Tomtebrus och Bryggälätte, lampborstar och lampglas från åtta till fjorton linjers, Härkans mattarsefärg, sill och fotogen, fast silltunnan och fotogenfatet stod förstas inte inne i affären.

DET FANNS MÅNGA artiklar som nutidens människor inte vet vad det är för någonting. Trippel t. ex. det var en sorts sandsten som användes att putsa knivar och gafflar med. Portlo, var en liten hård sammanpressad svart kula som användes att putsa köksspiseln med. Blåelse användes i sköljvattnet till vittvätt.

Handlade man till en helg behövdes det även en rulle kräppapper att sätta om trädrukorna, likaså en påse krita att stryka spismuren med. Tvål och skokräm var för det mesta från Kling och Lamm i Västervik, det fanns förstas fin tvål i vackra omslag som doftade ljuvligt, men de var väl minst från Stockholm.

Men inte kunde man klaga på sorteringen, det fanns allt vad man behövde och lite till. Men det tog lång tid att expediera got det skulle mätas, vägas och hälas, svarvas strutar och paketerade många olika skjutsarna som ras. Det var inte många sake som var paketerade, kanske de var därför det doftade så utmärkt i forna tiders affärer.

SA VAR DET en annan lite norrlunda affär vi ibland besökte. Det var Harald Lindqvist Gamleby, vanligen kallad "fäarn" som hade uppackning Ankarstrands loge i Hallingeberg, dit han kom en gång

månaden ungefär, åtminstone vintertiden.

En av Kernells kuskar med ett par hästar ordnade transporten. Så placerades de ut bänbord runt om, där ett välsorterat lager "af Filtar, Schalar alla slags tyger och Väfnade Trikävaror och hemstickade Ylevaror" radades upp. Det gick också an att lämna plagg till färgning och tyger till beredning.

DIT BLEV MAN skickad med ett knypte ull eller stickulle, det mesta bådadera, för att ta sig till strumpgarn, maskinvarp, vävgarn eller vad det var man skulle ha. Där var många kunder samlade, de äldre kvinnliga var fortfarande klädda i schalar och svarta yleschalter. Det var bestämt alltid kunde gånger jag var där. Så var det bra för färgaren hans medhjälpare att ha tjänsten utanpå för att stå med kylan.

Det var intressant det hade varit något liknande marknad att kunna träffa folk och göra affärer. De som hade släkt eller bara bekanta i byn blev säkert inbjudna på en kopp kaffe, som väl kunde behövas. Det blev att kombinera nytta och nöje, många kom kanske sällan eller aldrig mycket längre.

DA JAG GICK i skolan fanns det även ett bageri, i mindre skala, i Brokullen. Någon sällsynt gång hände det att man blev skickad att köpa en påse bullar och om lyckan var bevägen kunde man köpa ett glas saft och en bulle för att festa på. Det var stora, härligt goda bullar och smörsnäckor. Så det måste ha varit några tidigare

(Fortsättning från sjunde sidan) innehavare då det en natt sattes upp en skylt utanför med texten: "Ah, Du min Skapare vilka snåla bakare".

Många gånger gick vi även till Hummelstad där det var nådet tog lång tid att expediera got det skulle mätas, vägas och hälas, svarvas strutar och paketerade många olika skjutsarna som ras. Det var inte många sake som var paketerade, kanske de var därför det doftade så utmärkt i forna tiders affärer.

ter och fullt med kunder. Minns en episod från ett besök då jag bland annat skulle köpa mattarsefärg. När affären var klar knallade jag hemåt, men då jag var hunnen ned till bron tittade jag i färgstrutarna, var väl nyfiken på hur de såg ut. Men, se det här kunde aldrig stå rätt till, i struten som skulle bli röd färg fanns bara några blå stenar! Bäst att vända om med samma, så jag slapp gå tillbaka då jag kom hem, långt som det var. Då jag kom in i affären var det självaste patron som var ledig och han talade förstas om att det var alldeles rätt, det blev röd färg av de blå stenarna!

— Förresten, fick du någon strut med karameller?

Nej, det hade jag inte fått.

— Då ska du få det, för att du försöker klara ut ärendet ordentligt.

Vem som var glad det var jag det, allting var ju rätt och riktigt, jag hade fått beröm och karameller, kunde man egentligen önska något mera.

Det här var några glimtar från en länge sen svunnen tid. Då fanns det elva affärer i norra delen av socknen. Nu finns det en och vi är innerligt tack-samma så länge den är kvar.

MAJ